

Undervisningsministeriet

Den 11. marts 2008

Spørgsmål-svar i anledning af samrådsspørgsmål A og B (UDU alm. del)

Kan en forbedret anvendelse af lærernes arbejdstid være med til nedbringe den arbejdsbetingede stress?

- Som opfølgning på økonomaftalerne har et udvalg med repræsentanter fra KL (Kommunernes Landsforening), Finansministeriet og Undervisningsministeriet afsluttet en analyse af folkeskolelærernes arbejdstidsforhold. En omfattende konsulentundersøgelse har afdækket, hvilke arbejdsopgaver lærernes arbejdstid anvendes til.
- Udvalget konkluderer bl.a., at lærernes arbejdstidsaftale er en barriere for en dynamisk arbejdstilrettelæggelse og en effektiv ledelse af folkeskolen. En ny arbejdstidsaftale skal give et større frirum lokalt til at prioritere ressourcerne på folkeskolerne hensigtsmæssigt. Det har hidtil været svært for skolernes ledelser at tilpasse lærernes arbejdsopgaver efter skiftende behov, herunder ændringer i vilkårene for elevernes læring. Den 25. februar 2008 blev der indgået delforlig til en ny arbejdstidsaftale på undervisningsområdet, som skal til urafstemning.
- Skolerne skal have mere frihed til selv at tilrettelægge arbejdet, så det svarer til skolens behov. Skoleledelserne skal i dialog med den enkelte lærer kunne tilrettelægge arbejdet bedst muligt på skolen. De nuværende aftaler gør det alt for bureaukratisk for både lærere og ledere. Det skal forenkles, så lærerne kan koncentrere sig om det, der er helt centralt – nemlig undervisningen.

Hvordan skal de nye skolereformer, der tillige satte lærerne under tidspres, afhjælpe i forvejen pressede og stressede lærere?

- Men det er ikke gjort med det. Lærerjobets prestige skal løftes. Vi har en lidt negativ debat om skolen, blandt andet fordi gentagne undersøgelser - samt de tørre tal for optaget og frafaldet i ungdomsuddannelserne viste, at 16 procent af folkeskoleeleverne ikke lærte at læse godt nok til at kunne tage en uddannelse. Det gik ud over halvdelen af de tosprogede.
- Vi har været nødt til at diskutere, om vi gjorde det godt nok. Men nu er der sat ind med lovgivning om kvalitetsrapporter, elevplaner og test som pædagogiske hjælpemidler, tilpasset den enkelte, som skal sikre, at alle elever bliver set og får den støtte, de har brug for, i tide. Det er vedtaget med et bredt politisk flertal, som sikrer arbejdsroen.

Manglen på fagligt uddannede lærere – f.eks. naturvidenskabslærere gør, at naturvidenskabsfagene mange steder må varetages af fagligt ikke kompetente lærere. Det øger stressfaktoren for pågældende lærere ikke at have den fulde kompetence inden for et i øvrigt meget vigtigt fag. Hvad gøres der ved det?

- Lærere, der underviser i naturfag i grundskolen, har nu mulighed for at få styrket deres didaktiske færdigheder inden for faget. Undervisningsministeriet har godkendt en pædagogisk diplomuddannelse i naturfagernes didaktik, som skal dygtiggøre deltagerne i at planlægge, gennemføre og evaluere undervisning i naturfagene. Det er Jysk CVU og CVU Stork, der, i samarbejde med Aarhus Universitet, udbyder diplomuddannelsen fra august i år. Uddannelsen er en videreudvikling af naturfagskurser for lærere.

- Aarhus Universitet har samtidig udviklet en masteruddannelse i naturfagernes didaktik, som er rettet mod undervisere ved lærer- og pædagogseminarierne. Uddannelsen, der er på universitetsniveau, skal styrke deltagernes tænkning og viden om naturfagernes begrundelser, mål, indhold og undervisning.
- Universitetet vil med det nye initiativ støtte bestræbelserne på at styrke pædagog- og læreruddannelserne, da hensigten med den nye uddannelse er at forbedre seminarielærernes muligheder for at undervise kommende pædagoger og lærere i at undervise i naturfag.
- Lærerjobbet skal være attraktivt og respekteret, så vi kan få flere dygtige og engagerede unge til at påtage sig et af de mest betydningsfulde job, der findes: at undervise kommende generationer.
- Læreruddannelsen og studiemiljøet styrkes med den nye, reviderede læreruddannelse og etableringen af de nye professionshøjskoler, der samler seminarierne i større enheder med mere levende og udfordrende miljøer, fagligt og socialt. Med trepartsforhandlingerne fik vi også 100 millioner kroner ekstra til at styrke læreruddannelsen, ligesom der er sat penge af til efteruddannelse af lærere.

Målet om at folkeskolen skal kunne rumme alle lægger stort pres på lærerne, der må kæmpe med disciplinære problemer frem for det faglige. Det er utilfredsstillende og stressende for den enkelte lærer. Hvordan kan det forsvares?

- Antallet af elever, der modtager henholdsvis specialundervisning i specialskoler og specialklasser, er steget fra 2001 til 2005. I folkeskolen er antallet, der modtager specialundervisning i specialklasser, steget med 26 procent, mens antallet, der modtager vidtgående specialundervisning, er steget med 19 procent.
- Det skønnes, at cirka 20 procent af de samlede udgifter til folkeskolen bruges til specialundervisning. Udgifterne til specialundervisning var i 2006 cirka 6,8 mia. kroner og i 2007 cirka 6,9 mia. kroner (årets priser).
- 71 procent af lærerne oplever, at der de seneste fem til ti år er kommet flere elever med særlige behov – hovedparten mener, at det særligt er andelen af elever med særlige sociale behov, der stiger. Sociale behov kan være, at eleverne er urolige eller voldsomme i klassen, eller utrygge og stille. Godt en tredjedel af klasselærerne (35 procent) savner kompetencer til at rumme de såkaldte AKT-elever, det vil sige børn med adfærds-, kontakt- eller trivselsproblemer.
- Lærerne oplever, at der er flere krævende elever, som især har sociale problemer. Det er vigtigt, at lærerne føler, at de har de nødvendige redskaber til at hjælpe disse børn, men der er grænser for, hvor rummelig skolen skal være. Ikke alle børn skal blive i klassen, hvis det ødelægger undervisningen for alle andre.
- Evaluering af området har ført til anbefaling af, at skolerne i højere grad inddrager skolens AKT-tjeneste i den daglige undervisning og prioriterer indsatsen i forhold til hele klasser – samt at skolerne og kommunerne udvikler nye tilbud til de ældste elever, en anbefaling, jeg støtter.
- Det er vigtigt, at eleverne får den hjælp, de behøver med det samme. Hvis ikke der sættes ind, når problemerne opstår, for eksempel i de ældste klasser, så bliver det en negativ spiral, hvor eleverne får svært ved at gå videre på en ungdomsuddannelse. Det er opskriften på sociale problemer.